

LEVÉLSZEKRÉNY.

A Címleírás védelme. Válasz „Referenc-es“- cikkére. A *Magyar Könyvszemlében*, a magyar közkönyvtárak közlönyében, az ez évi 3. füzetben a fenti álnévvel „A cédulázás“ címen rövid cikk jelent meg, melyben a következő sorokat olvashatjuk a címleíró munkájáról: „A tisztviselő reggel leül íróasztalához, előveszi a könyveket és a cédulákat s maga elé rakja őket, mint az otthon unatkozó dáma a patience-kártyát. Senki sem zavarja. Közben egy-egy könyvnél, amely érdekli, megáll, beleolvas, megismerkedik vele, följegyzi magának, ha ráér, egészen elolvassa. Egyik könyv a másik után megy keresztül a kezén, kellemesen, hasznosan, ... eltöltötte idejét s a végén a cédulák elkészítésével hivatali lelkiismeretét is megnyugtatta, — mert kötelességét teljesítette. Felelősség nem terheli egyébért, mint hogy helyesen szakozott-e és írta-e meg a cédulát“.

A címleírás és szakozás munkájáról adott lebecsülő, a tényeknek nem megfelelő kép megrajzolására az adott alkalmat, hogy „Referenc-es“ találkozott egy véleménnyel, mely szerint „a könyvtárban csak a cédulázás a munka, mely fáraszt és kimerít“. A könyvtári kérdések irodalmában ezzel a felfogással még nem találkozott e szerény válasz írója, de nem is hiszi, hogy valahol is nyomtatásban napvilágot látott volna. Ha pedig szóban terjesztett volna valami nyilván igen szerény szellemi képességekkel felruházott egyén ilyet, annak — vélekedése kinyomatása helyett — inkább egy könyvtártani munkát kellett volna figyelmébe ajánlani, melyből megtanulhatja, hogy a könyvtárosoknak a címleíráson kívül is vannak egyéb, azzal egyenrangúan fontos feladatai. „Referenc-es“-nek viszont kár volt elárulnia, hogy a címleírást és szakbeosztást, a könyvtári munka mintegy kétharmad részét „otthon unatkozó dámák“ patience-rakásával helyezi egy szintre.

A címleírás és szakbeosztás nem nehezebb és nem könnyebb, mint a reference-szolgálat, vagy sok más könyvtári beosztás, mindegyiknél szükség van ismeretekre, bibliográfiai jártasságra, osztatlan figyelemre, a fennálló szabályzatok ismeretére és értelmes, fegyelmezett alkalmazására. A fáradtság mértéke pedig az elvégzett anyag minőségétől és mennyiségétől függ. Az azonban bizonyos, hogy a könyvtárak mai gyarapodása mellett sem a címleírónak, sem a szakozónak nem marad ideje kedélyes olvasgatásra, nemhogy egész művek elolvasására ráérne.

A helyes címfelvétel és szakbeosztás felelőssége nem kisebb más könyvtári munkahelyek felelőségénél. Rossz címfelvételt készíteni annyi, mint rögzített formában rossz reference-et adni. S ugyanez áll a szakkatalógusra is. Sem a címleírás, sem a szakozás nem öncél, nem a könyvtáros lelkiismeretének megnyugtatóására fogyasztott papirosanyag, hanem eszköz, mely

a kutatót, de a reference-szolgálatot teljesítő tisztviselőt is a könyvtár anyagáról tájékoztatja.

A könyvtártani irodalomban még ma is gyakran idézik HOTTINGER JOH. HENRICUS: *Bibliothecarius quadripartitus*-át (Tiguri, 1664.), mint olyan munkát, melynek elvei és elgondolásai sokban még ma is helytállóak. Engedje meg „Referenc-es“, hogy a jó katalógus készítésének akadályairól idézzem HOTTINGER véleményét: „Et certe ipse non semel observavi, plures Catalogorum dispositioni accuratae poni obices, vix tamen periculoflorem, quam eiusmodi... contenti laboris praejudicia“ (118. l.) GORIUPP ALISZ.

A cédulázásról. A MKSzle ezévi III. füzetében megjelent véleményhez szabad legyen egy megjegyzést tennem. Megítélésem szerint Reference-esnek nincsen egészen igaza abban, hogy a cédulázás mindenképen üdítő, könnyű munka s az ide beosztott tisztviselőnek feltétlenül előnyösebb lenne a helyzete, mint a más munkakört ellátóknak. Viszont éppúgy annak sem lenne egészen igaza, aki azt hangoztatná, hogy a cédulázás a legnagyobb teljesítőképességet kívánó és legfárasztóbb könyvtári munka. Az a meggyőződésem, hogy ez a probléma csakis egyénileg bírálható el. Azt, hogy melyik könyvtári munka könnyű vagy nehéz, azt a tisztviselő és a munkakör viszonya határozza meg. Ezt a viszonyt pedig a tisztviselő egyénisége, alkata minősíti. Mindegyik munkakör lehet könnyű és mindegyik lehet nehéz. Az a beosztás, ami az egyik tisztviselőnek könnyű, az a másiknak nehéz lehet és megfordítva, mert egyik egyéniségének, egész alkatának ez, másiknak az a munkakör felel meg. A megfelelő tisztviselőt az egyéniségének, alkatának megfelelő beosztásba: ez is feltétele a jó könyvtári összmunka-teljesítménynek, éppúgy, mint a tudás és képzettség. HARSÁNYI ANDRÁS.

A Fővárosi Könyvtár egyik tisztviselőnője írja: Visszatekintve tizenöt éves könyvtárosi multamra, legszebb emlékeim közé tartoznak azok a békés idők, amiket „cédulázással“ töltöttem. Hiszen talán ez áll legközelebb ahhoz a tudományos munkához, mely többé-kevésbé mindnyájunk ideálja. Milyen szerencsés helyzetben van, kinek egyedül ez a hivatali munkája! — Ma mint osztályvezető, elhalmozva adminisztrációs teendőkkkel és a mások munkájáért való felelősséggel, csak hivatali munkám után elfáradva vehetem elő céduláimat. De sajnos, ezen nem lehet változtatni, szükség van a könyvtárakban referencésekre is, hogy mások békésen cédulázhassanak! (H)

*

A *cédulázás* vita iránt érdeklődők figyelmét felhívjuk Szekfű Ignác: A gyárimunkás munkaöröme című tanulmányára (Magyar Szemle 1929. II. k. 280—287. l.). „A *cédulázás*“ című cikk szerzője, TRÓCSÁNYI ZOLTÁN a maga könyvtárosi élményei alapján írta meg e munkakör nyugalmas, kellemes, hasznos voltát, amihez kétségkívül épp úgy joga volt, mint ahogy joguk van a vele vitatkozóknak ellentétes véleményük megírására. — Szerk.

Hol vannak példányai a Nova Posoniensia-nak? E hetenként megjelent hírlap 1720., 1721-i évfolyamából két csonka példánya van a M. Nemz. Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának. Az első, teljesebb, kötött példánynak előzéklapján a következő bejegyzés olvasható:

„N. b. Ez a Magyarországon megjelent első rendszeres hírlap, és sem egy hazai közkönyvtárnak, sem senki magánosnak nincs belőle korántsem annyi száma, a mint e kötetben, t. i. 53 szám. *Ez tehát a létező legteljesebb példány.* Röviden ismertettem a *Századok* 1872. évi folyama 427-ik lapján.

Th. K. [Thaly Kálmán].

Alább:

Alapítá e hírlapot Bél Mátyás.

Alább:

7 duplumom is volt belőle. Azokat Szinyei [így!] József úrral más régi hírlapokért kicseréltem.“

E múzeumi példányból (jelzete: Hírl. 3865) hiányzik:

1721: az első 20 szám (1—80. l.), továbbá az aug. 6-i (85—88. l.), septe. 3-i (101—104. l.), okt. 1-i és 8-i (117—124. l.) és a nov. 5—12. számok közt a 139/40. l. [Csonkák az aug. 27-i szám 97—100. lapjai.]

1722: febr. 25-i szám (201—204. l.), márc 25-i (217—220. l.) és a septe. 10-e utáni esetleges számok. (Hírlaptári felvétel.)

E példány a múzeumi könyvtárba — a növedéknapló tanúsága szerint — 1910-ben került.

A másodpéldányban (jelzete: Hírl. 8504) megvan 1721-ből a nov. 26., dec. 24., 31. és 1722-ből a júl. 8., aug. 5., 19., tehát oly számok, amelyek az első, teljesebb példányban is megvannak.

Thaly Kálmán bejegyzése szerint az ő „legteljesebb“ példányán kívül, mely a múzeumi könyvtárba került, még hét példány volt, amely legkésőbb SZINYEI JÓZSEF hagyatékából, de sokkal valószínűbb, hogy korábban, talán a múzeumi duplum-tárból forgalomba került. Hol, mely könyvtárban vannak e példányok, melyek nyilván azonos számokat tartalmaznak a múzeumi példányokkal? És van-e valahol teljes példány? TR. Z.

Pozitivismus a könyvtárban. A könyvtárost a tudomány művelői általában nem rangsorolják túlságosan előre. „Ti amolyan pozitivisták vagytok“ — hangzik megállapításuk a könyvtárosokról és a megjegyzésből mintha nem is akarnának eltagadni egy kis lenézést. Valahogy az érzik ki szavukból, hogy „hát igen, igen, tudtok ti sokat, sőt rengeteget; évszámok, szerzők, segédkönyvek, címek, meg még ki tudja miféle adatok egész tömegét tartjátok eszetekben több évszázadra visszamenőleg, eleven lexikonok vagytok mindahányan; tovább azonban nem terjed tudományotok...“

Mintha valami kis zavar lenne itt a fogalmak körül. Tisztaítni kell őket. A könyvtáros pozitivista, mert *annak kell lennie.* Ahhoz, hogy munkáját elvégezhesse és a könyveket használhatóan bocsássa a kutatók rendelkezésére, szüksége van erre a nagy pozitivismusra. Kéziratok, ősnymtatványok, régi magyarok meghatározásához — hogy csak egy példát hozzunk fel a sok felhozható közül — nem elég a segédkönyvek egész hada sem, ha a meghatározó „negativista“, — azaz fejében *csak* elméletek, szemléletek vannak, egyébként azonban egészen tömör adathiány található benne. Az adatok tömegének pedig nem csak meg kell lennie, hanem úgy kell megülnie nála, hogy rendelkezni is tudjon velük és a szükségesek akár évszázadnyi

különbségeket, országokat és tudományszakokat is átugorva tevődjenek össze egy érvvé.

Ne gondoljon tehát itt senki tudományos irányzatok, talán éppen a pozitivizmus és szellemtörténeti irány szembeállítására. Sőt. Ez a kis elmélkedés éppen oda akar konkludálni, hogy a könyvtárosnál a pozitivizmus egyáltalában nem tudományos irányzat, amit egyik korban vallunk, a másikban pedig már nem, mert hatalmába kerít bennünket egy másik, egy fejlettebb. A könyvtárosnál a pozitivizmus *a létezés feltétele*. S hogy a könyvtárosi pozitivizmus mennyire nem külön tudományos irányzat, arra legcsattanósabb bizonyíték az, hogy a szellemtörténeti irányt kiválóan vagy jelentősen képviselő tudósaink közül nem egy igen takaros könyvtárosi előélettel rendelkezik, amit egyáltalában nem tagad meg. Más meggyőződés vallója pedig elgondolkodhatik azon, vajjon mire menne a tudós kutató a könyvtárosi pozitivizmus nélkül. Ez tudniillik annyit jelent: mire menne rendezett, pontos, tudományos használatra előkészített könyvtár nélkül.

H. A.